

Entrevista a Eulàlia Vintró

Serafi Antúnez

La doctora Eulàlia Vintró és en l'actualitat Tinent d'Alcalde de l'Ajuntament de Barcelona i Regidora de l'Àmbit de Benestar Social. Anteriorment havia estat Regidora de l'Àrea d'Ensenyament del mateix Ajuntament, en la qual va desenvolupar una tasca que va merèixer el reconeixement general quant a la innovació, creativitat i rigor en la gestió que va presidir-la. El seu coneixement de la gestió pública i de la vida política ha pogut sedimentar-lo a través d'una llarga trajectòria de participació en els poders legislatius estatal i autonòmic com a Diputada en el Congrés de Madrid i com a Diputada en el Parlament de Catalunya.

La seva experiència universitària, com a Catedràtica de Grec del Departament de Filologia Clàssica de la Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona i com a membre de l'Equip Rectoral- en va ser Secretària durant els anys 1978 i 1979-, a més d'una activitat constant en els Òrgans de Govern i de participació de la vida universitària, configuren un perfil personal que permet reunir un coneixement molt gran de l'estructura, funcionament i problemàtica tant de les Administra-

cions Públiques com de la Universitat.

La doctora Vintró, per tant, ha pogut conèixer i coneix les dimensions i problemàtica d'aquests territoris en contacte que configuren les relacions i interaccions entre la Universitat i les administracions estatal, nacional i local, tant des de la perspectiva de la reflexió, la definició de polítiques i la planificació, com des de la pràctica quotidiana de l'acció gestora i parlamentària. Volíem aprofitar la seva amistat per conèixer els seus plantejaments i opinions al voltant d'un conjunt de temes clau en les relacions Administracions-Universitat.

Pregunta: Sempre, quan es parla d'aquests temes, es planteja invariablement una qüestió: l'equilibri o desequilibri entre les àrees de normativa i les àrees d'autonomia en les relacions Universitat-Administracions. Fins a quin punt creieu que les primeres afecten les segones? Com podrieu valorar l'estat actual d'aquest moviment de flux i de reflux d'accions de control de l'Administració sobre la Universitat? No podrien -per excés- arribar a ser un obstacle o una cotilla per a la Universitat?

Resposta: Jo penso que, bàsicament, la relació entre un organisme autònom i una Administra-

ció (i en el fons la Universitat és un organisme autònom dins de l'Administració de l'Estat, central o autonòmic) és una relació complicada perquè, lògicament, per part de l'Estat, que és qui, a partir dels diners públics, assegura la rendabilitat i l'eficàcia dels recursos del contribuent per a la prestació d'un determinat servei i l'assoliment d'uns determinats objectius, té una tendència -segurament no sé si innata o històrica- a exagerar, a posar una quantitat enorme de cauteles i de mecanismes de control i de seguiment que acaben, moltes vegades, per fer impossible o per dificultar d'una manera exagerada l'assoliment d'aquests mateixos objectius i, fins i tot, la mateixa eficàcia dels recursos que s'empren.

D'altra banda, les entitats autònomes sorgides d'una estructura molt centralitzada han posat en la paraula autonomia, sense una reflexió segurament prou acurada, la definició de la solució de tots els problemes d'organització que les afectaven. I, evidentment, quan l'Estat té la tendència a la proliferació normativista i la universitat -en aquest cas- ha posat en la paraula autonomia -sense un estudi gaire aprofundit del que volia dir- la solució de tots els seus mals, no és fàcil que l'autonomia resolgui tots aquests mals. El que jo crec és que bàsicament la funció que hauria de tenir l'Administració central i tutelar d'un

organisme autònom, sigui el que sigui, seria de marcar amb molta claredat a l'organisme autònom -en aquest cas la Universitat- quins són els objectius que vol que aquest organisme accompli. En segon lloc, dotar-lo dels mitjans per a l'assoliment d'aquests objectius i, en tercer lloc, fer-li un control "a posteriori" de l'organització de la seva despesa i de l'eficàcia i de l'eficiència amb què ha assolit aquests objectius. Fet aquest control "a posteriori" seria quan caldria veure si els mitjans de què l'ha dotat eren els adequats respecte als objectius marcats i si la feina desenvolupada per l'organisme autònom realment ha potenciat objectius i ha potenciat recursos o, al contrari, s'ha adormit, o s'han malmès o s'han desviat dels objectius i recursos que s'havien assignat, i, a partir d'aquí, fer les correccions. Aquest és un sistema teòric que jo crec que funcionaria. Probablement en uns primers anys no és fàcil que l'Estat o l'Administració superior marqui amb suficient claredat els objectius o els encàrrecs que formula a aquest organisme. En la mesura que els objectius no estan suficientment definits o precisats, els recursos que es donen responen moltes vegades més a una inèrcia històrica que a l'assoliment dels nous objectius marcats. Per part de l'organisme autònom tampoc no hi ha hagut (perquè aquestes coses requereixen un procés, una adaptació, una redefinició...) el grau

d'anàlisi de si l'encàrrec estava ben formulat, si els recursos estaven ben assignats. En bona mesura m'imagino que perviu una bona part -si se'm permet- dels vicis històrics del funcionament universitari, que eren una mica dir: "...bé!, que diguin el que vulguin però jo vaig fent la meva...". També les formes d'organització o les formes de relació dins de la Universitat tenen un pòsit que no és fàcil de superar, ja que això requereix un període d'adaptació. Un període d'adaptació -insisteixo- per les dues bandes, per formular objectius i assignar recursos i, per part de l'organisme autònom, per analitzar bé si aquests objectius estan ben formulats, si els recursos estan ben assignats i què és el que es pot fer per, amb aquests recursos, obtenir els objectius.

Jo crec que encara és aviat per poder dir que l'actual estructuració autònoma de la Universitat és invàlida o no funciona però, segurament, no hauríem de deixar passar cap ocasió -i cada final de curs és una bona ocasió- per fer un bon balanç, per fer una bona anàlisi de si hi ha hagut aquesta adequació entre objectius, recursos, mitjans i forma de treballar a les universitats, per anar estructurant aquesta autonomia.

Voldria fer una altra consideració relativa a ambdues bandes. Per part dels uns pot haver-hi la tendència a dir: "...hem donat

massa autonomia, els hem deixat fer massa el que volen i a l'hora de la veritat això no resulta..." i, per part de les universitats, hi pot continuar havent la idea que autonomia és exactament el mateix que independència, falta de criteris i falta de d'objectius, és a dir, no vinculació d'aquella institució a una responsabilitat pública i a un rendiment de comptes davant d'una societat que, en definitiva, et manté.

Jo penso que, en aquests moments, hi ha un perill que és la pèrdua de la visió que un servei públic és efectivament això: un servei que ha de garantir unes condicions d'igualtat, de transparència, d'eficàcia, de rigor i d'anàlisi d'allò que es fa. Cosa que en institucions privades passa per uns altres paràmetres que són el guany, el benefici, sigui aquest econòmic, ideològic o de qualsevol altre signe. Jo crec que tot això és un tema que en el nostre país encara no està suficientment assentat. Per tant, hauríem d'anar perfilant en cada moment l'adequació entre aquests tres paràmetres que citava al començament i, ni desanimar-se perquè les coses no s'hagin solucionat amb una rapidesa immediata -i aquests processos mai no són ràpids-; però tampoc pensar que l'autonomia és ineficaç o bé que potser seria millor la privatització de les estructures educatives, que podria ser una altra de les tendències...

P. És evident que justifiqueu la intervenció de l'Estat, de les Administracions en la Universitat, per raons que heu anat apuntant directament o indirectament: control social, servei públic... Ara bé, des d'aquest enfocament de control de qualitat, de rendiment de comptes, es planteja la qüestió de la necessitat d'aprofundir sobre els criteris que haurien d'utilitzar-se per mesurar aquesta qualitat: fins ara la docència i la investigació. Això és suficient?. D'una altra part, aquest èmfasi en la productivitat podria portar-nos a establir "rankings" de productivitat, com ara als EUA, per exemple?. Els recursos s'haurien de donar a les universitats més productives?.. Fem prospectiva?

R. Fem prospectiva! Aquí hi ha un principi fonamental: no totes les universitats parteixen de la mateixa situació d'igualtat. Aquí ens trobem amb la falsa visió del que s'entén per igualtat d'oportunitats.

Moltes vegades s'ha tingut tendència a pensar que la igualtat d'oportunitats passava simplement per donar a cada ciutadà -i permet-me l'exemple grogler- una pesseta. És clar!, si estiuguéssim en un país utòpic i en una Arcàdia teòrica en la qual tots els ciutadans fossin absolutament iguals, aquesta pesseta per a tothom generaria "X" a partir de la intel·ligència, la capacitat, l'em-

pena, la iniciativa, la productivitat, etc. que el ciutadà pogués donar. Ara bé, els que ens movem en el sistema educatiu des de fa bastants anys sabem que la igualtat d'oportunitats està mesurada per altres paràmetres.

Les universitats espanyoles actuals no tenen la mateixa història darrera com a institucions, no tenen unes instal·lacions, ni uns laboratoris, ni unes biblioteques, ni uns equipaments, ni un professorat, ni una tradició cultural i universitària en el seu entorn iguals. No tenen un món industrial, productiu, o una trama social estructurada d'igual manera. No és el mateix una universitat col·locada a Barcelona, o al Vallès que aquesta mateixa universitat col·locada a la ciutat de Càceres. Aquestes són realitats absolutament diferenciades. Per tant, avui dir: "...escolti, miri, vostès ja són autònoms; la redistribució de recursos es farà per alumnes i -si vol- amb una mica de compensació en funció de la renda "per càpita" productiva de la Comunitat, etc..., i a partir d'aquí, vostès mateixos.. i el que més valgui, aquest és el que se'n sortirà... Això és absolutament fals!. Això és enganyar. Això és fixar uns objectius i uns recursos absolutament desacompassats, absolutament perturbadors. Perquè a partir d'una anàlisi d'aquestes característiques és evident que una universitat a Catalunya, a la Comunitat Autònoma de Madrid, a

València, al País Basc o a Sevilla, tindrà unes possibilitats de sortir-se'n molt diferents de les que tindrà una altra universitat en un altre lloc de l'Estat Espanyol.

No és fàcil aconseguir processos d'equilibri en coses que han nascut o s'han creat en el decurs de la història d'una manera desequilibrada. Ara, el que tampoc no es cert -i jo en discrepo absolutament i frontalment- és dir: "... bé, ara totes les universitats són autònomes i ara totes es poden espavilar i a partir de com s'espavilin es situaran en el 'ranking'..." Passarà, és evident, però que ningú no es cregui que aquest espavilar-se o el "ranking" que es pugui establir d'aquí a 10 anys haurà sorgit d'una situació en què s'hagin facilitat a tothom els mateixos mitjans per, efectivament, col·locar-se en la carrera. Els recursos que s'hauran donat a cadascú no seran els mateixos, encara que la "pesseta" hagi estat la mateixa.

P. En relació amb això, que comenteu fins a quin punt no es pot entrar en contradicció entre les polítiques de l'Administració i les polítiques de la mateixa Universitat?. D'alguna forma, portat aquest plantejament a una hipotètica situació extrema, podria arribar a plantejar la supressió de la funció crítica de la Universitat, o almenys a posar-

la en qüestió. Es pot entendre la Universitat com una espècie d'agència a la qual se li encarreguen unes feines amb l'obligació que les faci i que calli...?

R... No. Jo no crec que l'obligació sigui de callar. A veure, quan la CEE -per posar un altre exemple- assigna uns fons i fixa per a un quadrienni uns determinats objectius i unes línies preferencials de col·laboració amb les entitats que dins de la CEE estiguin disposades a treballar en aquella línia, (i la CEE, -a partir del coneixement i de l'anàlisi d'un territori més ampli que el del propi Estat- ha definit uns paràmetres necessaris de reforçament per tendir no al creixement del desequilibri sinó precisament per facilitar una minva d'aquest desequilibri) qualsevol Estat, qualsevol instància pública o privada de qualsevol dels 12 estats membres sap que, si es posa a treballar en aquesta línia, a més dels recursos propis que ella té, pot gaudir de recursos complementaris que li dona la CEE. Això no paralitza la possibilitat de treball, de recerca, d'iniciativa, etc.. que cada membre pugui tenir en relació amb altres programes de treball. Jo diria que a la Universitat passa el mateix..

La Universitat té un volum de recursos que ja li vénen marcats que són els de les despeses normals de funcionament, els dels

salaris dels seus professors, els de l'adquisició de materials, llibres, etc., que permeten un cert tipus de treball i de fet -mentre no han existit aquestes grans línies de recerca- la Universitat ha continuat fent recerca, ha continuat fent funció crítica. Quan jo dic això, vull dir que es pot continuar fent aquesta funció i, a la vegada, entrar en una línia de recerca i tanmateix continuar sent crític respecte a no promoure una altra línia de recerca o oferir-ne una de determinada, o a no valorar altres coses. El que tampoc no pots pretendre és que amb els recursos públics i a partir de l'existència d'unes autoritats públiques -que mitjançant el sistema democràtic ens hem dotat entre tots com a marcadors de les línies polítiques- tu després puguis fer el que vulguis i rebis el mateix diner que un altre..., és amb això que no estic d'acord!

Això no m'impedeix a mi de ser crítica. Jo em puc apuntar a un programa de recerca perquè tingui unes fonts econòmiques determinades i tanmateix continuar pensant que s'hauria de treballar en una altra línia, i dedicar part del meu temps i part de la meua funció no lligada al projecte determinat per aprofundir en aquest sector. Per tant, jo no crec que això mati la crítica, no crec que tampoc això elimini la possibilitat de projectes autònoms perquè, més enllà de les grans línies, avui es van obrint infinites possibilitats de

col.laboració amb el sector privat, de lligar amb altres projectes internacionals i també la intercomunicabilitat de la informació a partir de tots els nous sistemes de comunicació et permet -si aquestes línies que marca l'Estat o la Universitat no t'agraden- treballar altres línies que la pròpia Universitat a partir del seu propi Consell Social proposi. I si, efectivament, la teva proposta té uns objectius clarament definits, té unes possibilitats d'arribar a uns resultats i respon a una necessitat objectiva ja trobaràs sectors socials que t'hi ajudaran: bé en el propi Consell Social, bé en instàncies públiques o privades del teu propi territori.

Per tant, jo diria que aquest no és tant el problema sinó que tu siguis capaç de definir efectivament què proposes, per què ho vols fer i quin guany suposa la teva activitat en relació a la col·lectivitat en què vius i de la qual vius..., i a la qual has de servir..., que aquest és un concepte que normalment es té poc present. Jo crec que la garantia del funcionament d'un Estat està en el fet que les persones que estan com a funcionaris públics d'aquell Estat tinguin molt clar que la seva funció no és la de la pròpia satisfacció del seu petit o gran egoisme o vanitat personal, sinó el servei als altres... Si no és aquest el seu objectiu, que canviïn de treball... i que se'n vagin a la millor universitat privada, en la qual tanmateix, segura-

ment, disposaran de menys llibertat de la que han disposat i utilitzat, de vegades indegudament, dins de la Universitat pública.

P. Heu parlat de Consells Socials... Com podríeu valorar el paper d'aquests organismes "coixí" entre la Universitat i les Administracions, o si voleu, entre Universitat i societat, en general. Compleixen el seu paper?, són l'instrument adequat per vehicular les relacions que proposàveu?

R. Mira, jo crec que el problema de debò de la Universitat com a autonomia, dels Consells Socials, de l'actual estructura... és que en aquest Estat nostre en aquest país nostre, a Catalunya, a Espanya, el sistema educatiu no ens el prenem seriosament... o no se'l prenen seriosament..., (però és molt fàcil dir que els altres no se'l prenen en sèrio i jo si...): no ens el prenem en sèrio. No som un país que doni als valors de la formació, de la cultura, de l'aprenentatge, de la recerca el pes específic estratègic -no conjuntural- que té. Aquesta és una manca històrica nostra.

Això fa que tots els partits polítics -per posar-nos ja en l'estructura democràtica d'avui- s'omplin molt la boca, i els governs i els ministres i les CCAA i els municipis i tots ens omplim molt la boca de la importància del

sistema educatiu i del pes que se li ha de donar. I a l'hora de la veritat no som coherents. I l'hora de la veritat vol dir: objectius ben definits, recursos ben assignats, formació del personal que ha d'estar dins d'aquest servei i atenció i protagonisme absolut a l'usuari d'aquest servei que és l'alumne.

Bé, doncs, això no passa en el sistema educatiu del nostre país. Ni hi ha els objectius ben definits, ni els recursos ben assignats, ni ens preocupem de la formació dels ensenyants, ni tenim com a objectiu del sistema educatiu la formació dels alumnes. De la metodologia, la normativa, el disseny curricular,... no sé quantíssimes coses més, a la Universitat ni se'n parla. A l'Ensenyament Primari encara en parlem una mica més. A l'ensenyament universitari l'alumne arriba a ser, de vegades, el pretext o l'element molest que t'obliga a fer unes quantes hores de classe durant uns mesos a l'any -a ser possible pocs-. Això, doncs, requereix un canvi. El Consell Social no té la virtualitat o no compleix les funcions que hauria de complir perquè la societat que està representada en aquest Consell Social és conseqüència d'aquest estat d'opinió. La meva impressió, és que les institucions a les quals per llei correspon estar representades en un Consell Social, no hi envien les persones més capacitades (no estic pensant en cap Consell Social en concret, estic fent una valo-

ració global), ni aquestes persones -encara que fossin capacitades- no tenen en la institució de la qual procedeixen un grau de reflexió sobre el que haurien d'aportar al funcionament de la Universitat, la qual cosa fa que ara com ara siguin encara uns elements més formals que reals.

Jo els defenso, perquè els formalismes són moltes vegades facilitadors d'aquest procés de transformació de la societat. Però crec que, ara com ara, ni els sindicats es posen realment a fons a la Universitat (tampoc no és una crítica als sindicats ja que estem demanant, sense haver-los donat els mitjans per jugar el paper de sindicats en un estat modern, que estiguin en no sé quantes instàncies i la veritat és que no donen l'abast...); però tampoc el món empresarial, ni el món de la gran economia no demostra aquesta voluntat... I, repeteixo, hi ha personalitats individuals que miren de fer aquest servei, però aquest pont, aquest flux de relació Universitat-Societat encara no està ben establert.

P. Teniu una dilatada experiència en la vida universitària i també en la gestió de l'Administració Local. Creieu que hi ha o hi ha d'haver algun tipus de relació entre ambdues instàncies?. Hi ha d'haver algunes àrees de contacte?

R. Comença a haver-hi aquest contacte, però també és molt

feble. Això és així perquè aquests onze anys d'Administració Local democràtica han suposat un esforç de tots plegats per modificar les relacions de la societat amb l'Administració. És a dir: la relació entre el ciutadà i l'Administració ha estat històricament, almenys a Espanya, una relació molt tensionada on el ciutadà el que veia en l'Administració era l'element que l'anava a posar una multa o que l'anava a limitar o a reprimir, i jo crec que el món de l'Administració Local el que ha permès o permet és un canvi de relació entre el ciutadà i almenys un dels nivells de l'Administració. Això ha obligat les Administracions locals a un esforç molt gran de modificació de les seves pautes de comportament, de reorganització, de fixació de les seves competències -poc aclariades, d'altra banda- amb els altres nivells de l'Administració, i està entrant, en aquest tercer mandat, en una de les claus de volta que és la formació dels seus propis funcionaris i treballadors. I en començar-se a preocupar de la formació dels seus propis treballadors, es va adonant fins a quin punt la formació inicial que els seus tècnics tenien era deficitària per a la funció que havien de complir i fins a quin punt, per tant, és imprescindible que les noves fornades sorgides de les universitats tinguin un tipus de formació més adequat a la prestació del servei que han de fer des de l'Administració Local.

Però jo diria que aquesta és una reflexió del tercer mandat i a partir dels deu anys d'Ajuntaments Democràtics. Ara bé, a les Administracions locals que tenen la pressió quotidiana del ciutadà -parlo en aquest cas des de l'Ajuntament de Barcelona que és un ajuntament per moltes raons molt singular i que té limitacions sempre fortes des del punt de vista de la seva plantilla de treballadors-, poder dedicar unes quantes persones a una bona anàlisi de la formació dels seus tècnics i a la permeabilitat entre l'Administració local i la formació universitària, és una tasca engrescadora encara que no és fàcil.

A algunes Administracions Locals, i nosaltres intentem fer-ho des de l'Ajuntament de Barcelona, es van adoptant diferents mesures que són totes elles correctes però insuficients. Mesures com: pràctiques d'estudiants universitaris en instal·lacions locals per poder fer aquesta formació teòrico-pràctica; participació de tècnics de l'Ajuntament en cursos de post-grau; tècnics municipals que van a formar-se a la Universitat; col·laboracions diverses amb Departaments Universitaris, fent encàrrecs a Departaments perquè facin funcions d'auditoria o d'avaluació formativa de projectes... Ara bé, aquestes relacions depenen tant de la Universitat i de l'Administració Local com d'altres instàncies com ara, el món empresarial, per exemple.

P. Abordem finalment la qüestió de la funció social de la Universitat. La Universitat, des del punt de vista de l'atenció a la part més social de les seves funcions no hauria d'obrir-se encara molt més a nous tipus d'alumnes, com ara les persones grans, les minories...?, o això no és sinó una mena de populisme que ha de quedar fora de la Universitat?

R. Jo no ho veig malament. És a dir, segurament ens hauríem de repensar amb vista als començaments del segle XXI, perquè ja hi són, tota la reestructuració del sistema educatiu i n'hauríem de repensar els grans objectius. És a dir, si les tres grans línies: la transmissió del saber, la recerca i la funció crítica segueixen sent vàlides, a mi m'és igual que es digui que les aules de la tercera edat o la pluriculturalitat o el procés integrador d'ètnies i cultures diferents -que cada vegada serà més fort en la nostra vella Europa- no s'ha de fer des de l'estructura de les velles i rígides facultats universitàries i, en canvi, s'ha de crear un tipus d'institució educativa lligada al conjunt del sistema educatiu on es faciliti la formació permanent, la utilització de l'oci i del lleure per a activitats de formació i per a activitats d'increment del coneixement. Que d'això no volem dir Universitat?, si és que és igual!..., si el problema no és el nom!; la qües-

tió és si realment des d'una estructura d'Estat que està al servei dels ciutadans comprovem que aquesta és una demanda creixent de la societat. Per la pròpia cohesió i per la pròpia integració d'aquesta societat -que serà cada vegada més plural i més interconnectada -hem de dotar-nos dels mecanismes que facilitin aquest procés d'interconnexió. No faig qüestió de quina entitat administrativa ho ha de fer, però no em semblaria malament que ho fes la Universitat. La Universitat hauria de poder tenir, doncs, mecanismes estructurats i esglaonats, mecanismes diferenciats tenint present que a una persona gran que arriba a una aula de la tercera edat no se la podrà encarrilar segurament cap a un projecte de recerca de Física Nuclear. Però, ¿no pot ser una persona que vagi a alguns cursos i que, a partir d'aquí, es converteixi en una persona promotora d'activitats associatives, culturals en un barri o en una zona determinada? I què és més important per a la felicitat dels ciutadans?: el físic nuclear tancat 20 hores dins del seu laboratori o bé el ciutadà que és capaç de crear una associació que doni il·lusió de viure a 60 persones que estaven tancades a casa seva?. Doncs, evidentment, són important ambdues coses. Perquè hi haurà molta gent que tindrà la sensació que no rep cap benefici de la utilització pacífica de la Física Nuclear i, en canvi, hi haurà molta més gent que tindrà

la sensació que rep un servei a partir del fet que determinades persones hagin adquirit una formació que dinamitzi un conjunt de veïns d'un barri.